

К. О. Tkachenko

ADVANCED TECHNOLOGY IN EDUCATIONAL PROCESS WHEN TRAINING PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR FORMING STUDENTS' COMMUNICATIVE QUALITIES

The article deals with the role of new technologies in primary schools and their use in the educational process in the preparation of primary school teachers in the formation of speech communication skills in students. For typical modern education there is the emergence of conflict and crisis, due to the mismatch of the pace and nature of social and educational processes in the country. The acceleration of technological progress, the information revolution in today's dynamic world requires new approaches to training and education of the younger generation. A primary school teacher stands at the forefront of the development of the child, his work has many dimensions and directions of different multi-dimensional and complex activities. Therefore, solving the aforementioned problems in teacher's daily professional work environment is of particular importance. As to universities in Ukraine it is an important task to create a system of training future teachers that while studying in high school students' skills were formed, aimed at enhancing the educational process in primary school to the future teacher would be able to translate the content outlined in the educational process taking into account the abilities and interests of students as well - to develop their creative abilities to implement learner centered approach. The above outlined tasks require the preparation of highly qualified teachers, communicative and capable, positive attitude to the activities of the creative teacher who loves children, who owns a number of innovative technologies. To date, the preparation of future elementary school teacher is not possible without rethinking technology in training university students. Before the university there is the problem of training students using modern technologies that would help future teachers in forming speech communication skills of children and develop their creative abilities and skills.

Keywords: new technologies, pedagogical innovation, educational technology, innovation activities, professional activities, communicative competence.

Подано до редакції 16.08.13

УДК: 378.1+37.01+371

О. О. Толокко

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Стаття присвячена проблемі формування організаційної компетентності в майбутніх учителів під час професійної підготовки у вищому педагогічному навчальному закладі.

Ключові слова: майбутні вчителі, професійна підготовка, організаторська діяльність, професійна компетентність учителя, організаційна компетентність.

Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців постійно перебуває в центрі уваги вчених. Багатьма науковцями професійна підготовка студентів вищого педагогічного закладу освіти розглядається як складна система, що складається з декількох підсистем, які, у свою чергу, мають свою структуру. При цьому зазначена система характеризується взаємозв'язком і взаємозалежністю різних структурних елементів, а на основі їх інтеграції досягнення загальної мети – підготовки спеціаліста високої кваліфікації. Натомість, як зауважує О. Абдулліна, головним недоліком підготовки сьогоденних випускників (у тому числі й учителів) є розрив між теоретичними знаннями та навичками їх практичного використання [1].

Професійна підготовка майбутніх спеціалістів до узгодженого прийняття рішення, на думку А. Кузьміна, виступає як цілеспрямований, особистісно й соціально значущий процес, у ході здійснення якого студенти вчать прогнозувати дії і задуми один одного, схоже інтерпретувати різні елементи ситуа-

цій, оволодівати рефлексивними методами і вміннями коригувати свою діяльність і діяльність партнерів, що дозволяє вирішувати поставлені завдання й установлювати більш тісні ділові контакти [4].

Проблема педагогічної діяльності майбутніх учителів була предметом дослідження багатьох російських, українських (О. Абдулліна, А. Богуш, Ф. Гоноболін, Е. Карпова, Н. Кічук, Н. Кузьміна, З. Курлянд, А. Линенко, Г. Нагорна, В. Сластьонін, Г. Яворська та ін.), та зарубіжних (Т. Букре, П. Вітті, Е. Гомм, Г. Грассел, В. Кессель та ін.) учених.

Такі вчені, як А. Акімова, Н. Кузьміна та ін. розглядають проблему вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів шляхом розвитку їхніх педагогічних здібностей, через становлення гностичних, проектувальних, конструктивних, організаторських та комунікативних умінь.

О. Абдулліна, Н. Кузьміна, Н. Тализіна та інші науковці, розглядаючи проблему вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів, трактують

професійну підготовку як процес формування та збагачення настанов, знань і вмінь, які необхідні майбутньому фахівцю для продуктивного виконання завдань навчально-виховного процесу. М. Левіна, В. Сластьонін, Ю. Кулюткін, Г. Сухобська та ін. акцентують на необхідності їхньої підготовки на наукових уявленнях про сутність і творчий характер педагогічної діяльності, основних закономірностях професійного становлення особистості вчителя на підставі самовиховання й самоосвіти.

Сьогодні у процесі професійної підготовки під час навчання у вищому навчальному педагогічному закладі освіти, на жаль, приділяється недостатньо уваги формуванню організаційної компетентності майбутніх учителів. Наслідком цього є те, що молоді вчителі часто стикаються з труднощами, пов'язаними саме з організаційними моментами у шкільній практиці. Зокрема, у вчорашніх випускників вищих педагогічних закладів освіти виникають труднощі правильно організувати урок або виховний захід, організувати колектив дітей на виконання спільної справи, страх перед самостійним прийняттям рішення тощо. Звідси, процес адаптації молодих учителів до нових умов роботи в загальноосвітніх навчальних закладах часто відбувається складно і триває довгий час.

Тому у своїй подальшій роботі з учнями майбутній учитель повинен вміти: вивчати особистість і окремі її властивості, застосовуючи комплекс методик; проектувати розвиток особистості й учнівського колективу підлітків; планувати і здійснювати навчання як цілісний системний процес, що формує знання і вміння у поєднанні з розвитком особистості школяра; створювати в колективі мікроклімат, який сприяє не лише засвоєнню знань, а й розвитку особистості в цілому; планувати і здійснювати роботу класного керівника як однієї з підсистем цілісного процесу формування особистості.

Організація – це свідомий процес, спрямований на об'єднання та впорядковану взаємодію елементів або частин (людей, ідей, ресурсів) у ціле, в результаті чого утворюється продуктивна, стійка система; це взаємовідношення частин і цілого, поведінка частини визначається поведінкою цілого, поведінка цілого залежить від поведінки частини [3].

За словниками термін «організація» має таке поняття: облаштування, об'єднання, угруповання, приведення в систему, формування якоїсь структури та її адміністрування; а дієслово «організовувати» розуміється так: приступати або підступати до здійснення чогось, створювати, засновувати, забезпечувати щось, уживати якісь заходи, щось упорядковувати [2, с. 679].

Термін «організація» означає побудову, устрій або впорядкування чогось. Це поняття, зазначає А. Кібанов, можна розглядати у трьох площинах: як систему, як стан і як процес [11, с. 141]. Під організацією як системою розуміється безпосередній вид системи, обумовлений її устроєм. З огляду на це соціологічний підхід характеризує організацію як певну форму об'єднання людей, що спільно реалізують відповідну програму або мету і діють

на основі чітко визначених процедур і правил.

Організація як педагогічна категорія, за І. Підласим, це «упорядкування дидактичного процесу за певними критеріями, надання йому необхідної форми для найкращої реалізації поставленої мети» [8, с. 295].

Зауважимо, що науковці Н. Кузьміна, М. Станкін, Д. Ніколенко розглядають організаторські здібності вчителя, як:

- здібність залучати учнів до різних видів діяльності і робити колектив інструментом впливу на кожного учня [5];

- уміння чітко без втрати часу і підготовки провести будь-яке заняття, знайти кожному посильну, цікаву справу, створити дружню атмосферу в колективі [10];

- як такі, що забезпечують організацію і включення дітей у різні види навчально-виховної діяльності, активізацію колективу, роблячи його інструментом впливу на кожного окремо, спрямованість кожної дитини на досягнення мети виховання [6].

Натомість жодний із зазначених авторів не розглядав процес підготовки до організаторської діяльності майбутніх учителів.

Л. Савченко зауважує, що вирішення складних завдань, які стоять перед сучасною школою, вимагає приходу до школи вчителя-організатора, який може творчо вирішувати навчально-виховні завдання. У зв'язку з цим передбачається, у першу чергу, прийняття конкретних заходів для забезпечення високого рівня розвитку готовності студентів до організаторської діяльності ще у вищій педагогічній школі, яку вона розуміє як складне особистісне утворення, що забезпечує результативність професійної діяльності вчителя-організатора і включає в себе знання організаторської діяльності, уміння розв'язувати організаторські завдання, організованість, самоволодіння, наполегливість, кмітливість, товариськість, ініціативність, працездатність [9, с. 69].

Організаторську діяльність розглядають як діяльність учителя, що забезпечує залучення учнів до різних видів навчально-виховної роботи, координує діяльність як окремих учнів, так і учнівського колективу в досягненні поставлених цілей та завдань, спрямованих на їхній всебічний розвиток.

Основою для успішного виконання в подальшому організаторської діяльності є сформованість організаційної компетентності майбутніх учителів. Під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі майбутні вчителі повинні оволодіти необхідними знаннями щодо організаторської діяльності, набутти практичних умінь і навичок їх застосування в різних ситуаціях, що максимально наближені до професійної діяльності.

Основними рисами особистості організатора, які дозволяють йому ефективно здійснювати організаторську діяльність, на думку науковців (К. Левківський, В. Ягоднікова, В. Павловський, С. Філатов та ін.) є такі: вміння впливати на підлеглих, упевненість у собі, передбачення, надійність і відповідальність під час виконання завдання, незалежність, товариськість [12].

Студенти молодших курсів здебільшого сприймають майбутню професію дещо відсторонено, часто не ідентифікують себе з нею, тому для формування в майбутніх учителів організаційної компетентності у процесі фахової підготовки необхідно створювати відповідні педагогічні умови формування організаційної компетентності майбутніх учителів. Це такі, як: створення позитивної мотивації майбутніх учителів до здійснення організаторської діяльності; насиченість навчального процесу активними методами навчання; залучення майбутніх учителів до участі в командних спортивних іграх.

Отже, важливою є така педагогічна умова, як створення позитивної мотивації майбутніх учителів до здійснення організаторської діяльності, яка насамперед передбачає формування інтересу в майбутніх учителів до організаторської діяльності, схильності займатися нею, усвідомлення своїх здібностей щодо цієї діяльності, так як без мотивації неможливо успішно здійснювати будь-яку діяльність. Організаторська діяльність буде найбільш ефективною, якщо в її основі будуть лежати внутрішні мотиви (досягти успіху в діяльності, самоствердитися, здобути визнання в колективі тощо).

Інша педагогічна умова – насиченість навчального процесу активними методами навчання – зумовлена тим, що за допомогою проблемних лекцій, диспутів, вікторин, аналізу життєвого досвіду студентів, розв'язання педагогічних ситуацій студентами більш глибоко усвідомлюється необхідність здійснення організаторської діяльності зі школярами, під час їх проведення вони мають можливість

застосувати здобуті вже знання на практиці і набути тих знань, умінь і навичок, яких їм не вистачає для виконання поставленого завдання.

Наступною педагогічною умовою визначено залучення майбутніх учителів до участі в командних спортивних іграх. Організації командної спортивної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах не надається належної уваги. Натомість, крім оздоровчої спрямованості проведення спортивних командних ігор сприятиме виробленню в майбутніх учителів умінь чітко організувати спільну діяльність, розташовувати на ігровому майданчику гравців, підкорятися капітану команди, виявляти толерантність у взаємовідносинах із членами команди, швидко приймати рішення в разі виникнення непередбачуваної ситуації, регулювати свої емоції і т.ін. Крім того, спортивні командні ігри сприяють згуртуванню колективу студентської групи, створюють доброзичливу атмосферу [7].

Всі ці педагогічні умови впливають на процес формування організаційної компетентності в майбутніх учителів під час фахової підготовки.

З усього вищесказаного можемо зробити висновок, що організаційну компетентність майбутнього вчителя визначають як інтегративне особистісне утворення, що включає знання організаторської діяльності, умінь розв'язувати організаторські завдання, сформованість професійних, особистісних управлінських умінь та якостей, що дозволять йому належним чином здійснювати організаторську діяльність в майбутній професії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдулліна О.А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования [для пед. спец. высш. учебн. завед.]*. – [2-е изд., перераб. и доп.] / О.А. Абдулліна. – М.: Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. і голов.ред. В.Т.Бусел. – К. – Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1140 с.
3. Зеленков С.Л. Структурно-організаційна модель професійної підготовки майбутніх фахівців ювелірних спеціальностей щодо формування професійної компетентності / С.Л. Зеленков // *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського*. – 2006. – № 11-12. – С. 41-46.
4. Кузьмін А.М. *Профессиональная подготовка будущих специалистов к согласованному принятию решений: автореф. дис. на соискание ученой степени канд.пед. наук: специальность 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования»* / А.М. Кузьмін. – Саратов, 2007. – 21 с.
5. Кузьміна Н.В. *Способности, одаренность, талант учителя* / Н.В. Кузьміна. – Л., 1985. – 165 с.
6. Николенко Д.Ф. *Вопросы обучения и воспитания в высшей школе* / Д.Ф. Николенко. – К.: Вища школа, 1971. – 146 с.
7. Пільова С.Г. *Експериментальна модель процесу формування організаційної компетентності майбутніх учителів* / С.Г. Пільова. – [Електронний текст]. – Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_20/
8. Подласый И.П. *Педагогика*. – [В 2 т.] / И.П. Подласый. – [Т.1: Общие основы. Процесс обучения]. – М.: ВЛАДОС, 1999. – 575 с.
9. Савченко Л.О. *Формування готовності студентів до організаторської діяльності в навчальному процесі педагогічної вищої школи* / Л.О. Савченко // *Наука і освіта*. – 2005. – № 7-8. – С. 69-70.
10. Станкин М.И. *Профессиональные способности педагога: Акмеология воспитания и обучения* / М.И. Станкин. – М.: Флинта, 1998. – 386 с.
11. *Управление персоналом: Энциклопедический словарь* / Под ред. А.Я. Кибанова. – М.: ИНФРА, 1998. – 456 с.
12. Ягоднікова В.В. *Теорія та методика виховання літератур: [навчальний посібник]* / В.В. Ягоднікова. – Одеса: Вид-во «ВМВ», 2010. – 231 с.

REFERENCES

1. Abdullina, O.A. (1990). *Obshchepedagogicheskaya podgotovka uchitelya v sisteme vysshego pedagogicheskogo obrazovaniya [General Pedagogical teacher training in higher teacher education]*. Moscow: Prosveshcheniye [in Russian].
2. Busel, V.T. (Eds.). (2001). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great Dictionary of Modern Ukrainian Language]*. Kyiv-Irpin: VTF "Perun" [in Ukrainian].
3. Zelenkov, S.L. (2006). Strukturno-orhanizatsiina model profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv yuvelirnykh spetsialnostei shchodo formuvannya profesiinoi kompetentnosti [Structural-organizational model of professional training of future specialists of jewelry specialties on the formation of professional competence]. *Naukovyi visnyk Pivdennoukrainskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu im. K.D. Ushynskoho – Scientific Bulletin of the South Ukrainian State Pedagogical University named after K.D. Ushynsky, 11-12*, 41-46 [in Ukrainian].
4. Kuzmin, A.M. (2007). Professionalnaya podgotovka budushchikh spetsialistov k soglasovannomu prinyatiyu resheniy [Vocational training of future professionals to make decisions consistently]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Saratov [in Russian].
5. Kuzmina, N.V. (1985). *Sposobnosti, odarennost, talant uchitelya [Abilities, giftedness, teacher's talent]*. Leningrad [in Russian].
6. Nikolienko, D.F. (1971). *Voprosy obucheniya i vospitaniya v vysshey shkole [Questions of training and education in higher school]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Russian].
7. Pilova, S.G. Eksperymentalna model protsesu formuvannya orhanizatsiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv [Experimental model of the formation of organizational competence of future teachers]. (n.d.). *intellect-invest.org.ua*. Retrieved from http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_20 [in Ukrainian].
8. Podlasyy, I.P. (1999). *Pedagogika [Pedagogy]*. Moscow: VLADOS [in Russian].
9. Savchenko, L.O. (2005). Formuvannya hotovnosti studentiv do orhanizatsiinoi diialnosti v navchalnomu protsesi pedahohichnoi vyshchoi shkoly [Formation of readiness of students to organizational activities in the educational process of pedagogical higher school]. *Nauka i osvita – Science and education*, 7-8, 69-70 [in Ukrainian].
10. Stankin, M.I. (1998). *Professionalnyye sposobnosti pedagoga: Akmeologiya vospitaniya i obucheniya [Professional abilities of the teacher: Acmeology of education and training]*. Moscow: Flint [in Russian].
11. Kibanov, A.Ya. (Eds.). (1998). *Upravlenie personalom: Entsiklopedicheskiy slovar [Personnel management: Collegiate Dictionary]*. Moscow: INFRA [in Russian].
12. Yahodnikova, V.V. (2010). *Teoriia ta metodyka vykhovannya lideriv [Theory and Methodology of Teaching Leaders]*. Odesa: Vyd-vo «VMV» [in Ukrainian].

О. А. Толопко

ФОРМИРОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ВО ВРЕМЯ ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Статья посвящена проблеме формирования организационной компетентности у будущих учителей во время профессиональной подготовки в высшем педагогическом учебном заведении.

Ключевые слова: будущие учителя, профессиональная подготовка, организаторская деятельность, профессиональная компетентность учителя, организационная компетентность.

О. О. Толопко

FORMING FUTURE TEACHERS' ORGANIZATIONAL COMPETENCE DURING THEIR STUDYING IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Today in the process of professional preparation during training in a higher educational institution, unfortunately, an insufficient attention is paid to the formation of organizational competence of future teachers. The consequence of this is that young teachers often face difficulties connected with the organizational moments in school practice. In particular, yesterday's graduates of pedagogical higher educational institutions have difficulties to design the lesson or educational event properly, to organize a group of kids because of the implementation of the common cause and fear of independent decision-making. The basis of the successful implementation of organizational activity is the readiness to organizational competence of future teachers. During training of future teachers in a higher educational institution the necessary knowledge of organizational activities, practical skills of their promotion in various situations, close to their professional activities, should be acquired.

Keywords: future teachers, professional readiness, organizing activity, professional competence of a teacher, organizing competence.

Подано до редакції 22.08.13